

עין משפט
נר מצוה

סב:

לָקַח הימנו חטין בדינר זהב הכור. רש"י פירש דמקח חטין הוי היתר אע"פ שאין לו חטים כיון שנתן לו מעות ולא קאי אסור אלא איין ונקט רישא לרבותא דסיפא דיין אסור אע"ג שגא מכת פיסוק הראשון של חטים שהיה דרך מקח וממכר ולא דרך הלואה וקשה לפירשו חדא שגריך למחוק הספרים לקמן (דף סג.) בגמרא דגרס והא לקח קמני מאי לקח לקח צהלואתו כי לפי זה אחי שפיר לקח דקאי אחטים דשרו ועוד כיון דאסור לא קאי אלא איין מאי פריך בגמרא וכי אין לו יין מאי הוי והתנן יאל השער פוסקין אע"פ שאין לזה יש לזה וכי לא ידע דאסור לפסוק יין מחמת חוב ולא נתן לו אז שום דמים ועוד מדמשני צבא לחוב צדמיהם מכלל דמעיקרא סבר שסיה נותן לו דמים ותו אדפריך מילא השער פוסקין לפרוך מרישא דשרי גבי חטים מיהו זה יש למתן דהוה משני דאסור קאי גס ארישא או הוה מוקמינן רישא דשרי ציש לו חטים דוקא לכך נראה דאזיחו תרצית דאסור קאי אכולה מתני' וכי קמני בסיפא יין אין לו הוא הדין דגס חטין אין לו לכך פריך בגמרא וכי אין לו יין וגס חטים מאי הוי ועיקר קושייתו מכת חטים דאסור כי אין לו אע"פ שנותן דינר זהב ומשני צבא לחוב צדמיהן שכבר היה חייב לו דינר זהב ובשעת קנין אינו נותן לו כלום ומיד הוי ליה למפרך והא לקח קמני אלא דפריך ליה השתא עדיפא מינה וא"ת אמאי תני גבי יין אין לו כי נמי יש לו אסור ליתן שזה ל' דינר הלא אפילו חטים הוה איסורא ליקח צ"ל דינר כיון שלא היה לו חטים צפסק הראשון וי"ל דנקט לאשמועינן דאף צרישא אין לו חטים ואסור:

והתנן אין פוסקין. אית דגרסי' והתניא משום דלא גרסינן צמתינתין יאל השער פוסקין וכן לקמן (דף עב:) אית ספרים דגרסי' אלא מתני' דאין פוסקין וכו' הא יאל השער פוסקין היכי משכחת לה צאלנצא' וארצי ולספרים דגרסי הכא והתנן גרסי צמתינ' יאל השער פוסקין ולא גרסי' לקמן הא:

אע"פ שאין לזה יש לזה. דאע"ג דלא משך חטין אין זה רצית כיון שאם היה צא מוכר לחזור הוה קאי צמי שפרע ולכך חשיבי כנתיקרו צרשות לוקח: **הרי** שנושה בו' ועמד ע"ז גורנו. [ב] תימה והלא מעות קונות הכא אפילו מדרבנן דמילתא דלא שכיח היא כדאמרין צזהזב (לעיל דף מו.): גבי החליף דמי שור צפרה וי"ל דהכא מיירי שלא פטרו

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

וכדיעינו אין מחזירין. דאצק רצית הוא כיון דזימנין שאין עושים פירות שהכרמים לוקין אין זו רצית קלוגה: **אינהו נמי כי אפקי ליה**. סברי צמורת זצייי אמו הנך פירות לידיה דלוקח דכל זמן שלא פרע לו מעותיו הכרם מכור לו עד זמן שפסקו ציניהם שיכול לפדותה. והוא הדין דמצי

ובדיעינו אין מחזירין ממלוה ללוה אמר ליה אינהו בתורת זביני אתא לירדייהו אלא כל שאילו בדיניהן דקאמר רב ספרא מאי אתא לאשמועינן הכי אתא לאשמועינן כל שאילו בדיניהן מוציאין מלוה למלוה בדיעינו מחזירין ממלוה ללוה ומאי ניהו ברבית קצוצה וכדברי אלעזר כל שאילו בדיניהם אין מוציאין בדיענו אין מחזירין ^(א) רבית מוקדמת רבית מאוחרת: כיצד לקח הימנו חטים בדינר זהב הכור וכן השער וכו': וכי אין לו יין מאי הוי ^(ב) והתניא ^(ג) אין פוסקין על הפירות עד שיציא השער יציא השער פוסקין אף על פי שאין לזה יש לזה אמר רבה מתניתין בבא לחוב בדמיהן עסקינן וכדתניא הרי שהיה נושה בחבירו מנה והלך ועמד על גורנו ואומר תן לי מעותי שאני רוצה ליקח בהם חטים אמר לו חטים יש לי שאני נותן לך צא ועשה עלי כשער של עכשיו ואני אעלה לך כל שנים עשר חדש אסור דלאו כאיסרו הבא לידו דמי א"ל אביי אי דלא כאיסרו הבא לידו מאי איריא אין לו אפי' יש לו גמי אלא אמר אביי מתני' כדתני רב ספרא ברבית דבי רבי חייא דתני רב ספרא ברבית דבי ר' חייא דשרים שהם מותרין ואסורין מפני הערמת רבית כיצד "אמר לו הלויני מנה א"ל מנה אין לי חטין במנה יש לי שאני נותן לך נתן לו חטין במנה וחזר ולקחן הימנו בעשרים וארבע סלע מותר ואסור לעשות כן מפני הערמת רבית הבא גמי כגון דאמר הלויני שלשים דינרים אמר ליה שלשים דינרים אין לי חטין בשלשים דינרים יש לי שאני נותן לך נתן לו חטין בשלשים דינרים וחזר ולקחם הימנו בדינר זהב אי אית ליה חמרא ללוה דיהיב ליה בשלשים דינר יפירא הוא דקא שקיל מיניה ולית לן בה ואי לא כיון דלית ליה חמרא ודאי משקל זווי מיניה מחזי כרבית אמר ליה רבא אי הכי תן לי חיטי דמי חיטי מבעי ליה תני דמי חיטי שאני ^(א) מוכרן שמכרתים לך מבעיא ליה תני שמכרתים לך הרי חטיך עשויות עלי בשלשי' דינרין מעיקרא גמי הכי אוקמינהו עילויה הכי קאמר ליה בדמי חטיך שעשית עלי בשלשים דינר הרי לך אצלי בהן יין ויין אין לו והא בדינר זהב הכור וכן השער קתני ^(א) אלא אמר רבא ^(ב) כי שכיבנא רבי אושעיא נפק לוותי דמתרצנא

שהרי לא העלה לו דמי החטים:

דאמר

קאמר לקח הימנו חטים צמלוה קאי וכצבא לתוצעו אמר לו תן לי מעותי שאני לוקח צהן יין אמר לו הרי מעותיך עשויות עלי צדמי שלשים דינרין יין ויין אין לו: **ואי הוה ליה חמרא**. זווי יהיב ליה מעיקרא ופירי שקיל מיניה ולא דמי לרצית. אבל משקל מיניה זווי אסור דינר זהב יהיב ליה וקא שקיל מיניה תלתין: הא **דינר זהב הכור וכן השער קפני**. ואם כדצריך כשלקחן דינר זהב היה השער שלשים והאי דאחיל גביה דאי השער צדינר זהב חוה העלם עליו שלשים דינר מעיקרא אוקמינהו צרצית צצציל המתנתו: **כי שכיבנא ר' אושעיא נפיק לוסי**. כשאמות ר' אושעיא יאל לקראתי:

דמתרצנא

וכדיענו אין מחזירין. דאצק רצית הוא כיון דזימנין שאין עושים פירות שהכרמים לוקין אין זו רצית קלוגה: **אינהו נמי כי אפקי ליה**. סברי צמורת זצייי אמו הנך פירות לידיה דלוקח דכל זמן שלא פרע לו מעותיו הכרם מכור לו עד זמן שפסקו ציניהם שיכול לפדותה. והוא הדין דמצי לאתוציה נמי מאצק רצית להמרצה צפירות דמתניתין אלא הא שניחא נמי אית ליה לשנויי צתורת זצייי אמו לידיה: **מאי אסא לאשמועינן**. הי נינהו צדציניהם אין מוציאין והוא רצית וכדיענו אין מחזירין: **רבים מוקדמם ורבים מאוחרם**. צשילהי מתניתין (דף עה:) קתני לה והא צמורת רצית יהיב ליה וכדיעיהם אס לא נתן אין מוציאין שהרי לא פסק עמו: **וכי אין לו יין מאי הוי**. אחר שיאל השער לין והוא חייב לו החטין או המעות הרי הוא כפוסק עמו עכשיו על היין: **אין פוסקין על הפירות**. ליתן לו מעות צכור חטין ולומר לו תנהו לי לסוף זמן גדול ואפילו יש שנותנין אותו עכשיו צכך צתחילת הקציר אין זה שער עד שיאל שער מפורסם וקצוע צשוקי העיר צכך: **אע"פ שאין לזה**. המוכר: **יש לזה**. לאיש אחר ויכול לקנותו עכשיו צדמים שקיבל: **מסניטין צבא לחוב צדמיהן עסקינן**. שלא נתן לו זה המוכר ללוקח דמי החטין שחייב לו שיחזור ויקצלם הימנו צצציל היין אלא צא לעשות עליו דמי החטין חוב ולפסוק על החוב יין וכן אמר לו אני מקבל עלי חטיך צל' דינר כמו שאתה יכול למוכרן והרי לך אצלי צהן יין כשער של עכשיו דאי הוה ליה יין הוה קנוי לו מעכשיו ואי אייקר צרשותיה אייקר. אבל אין לו והוא לא קיבל עכשיו מעות שזכר לומר יכול הוא לקנותו צדמים שקיבל נמצא שאינם אצלו אלא צהלוהא צעלמא: **דסניא**. שיש הפרש צין נותן מעות לצא עליו צחצו: **ואני אעלה לך**. החטים כל שנים עשר חדש אף אם יתעלו דמיהן אקבל עלי העילוי ואמתס לך צדמים הללו: **דלא כאיסרו הצא לידו דמי**. שאין זה דומה לנותן איסר צשעה שפוסק דאיכא למימר יקנה לו עכשיו צשוק צמעות שקיבל: **אפילו יש לו יין גמי**. דהאי תנא צעומד על גורנו קאמר דיש לו חטין ואפילו הכי אסר: **כדסני רב ספרא**. ולא צפוסק עמו צתחילה על החטין: **שאני נותן לך**. כשער של עכשיו ונתנס לו: **וחזר ולקחן ממנו צכ"ד סלעים**. דאחיל גביה סלע שהמנה כ"ה סלעים והוא היה דחוק למעות ולא יכול להמתין ליום השוק: **מוסר**.

[א] גמ' אלא אמר רבא.
י"ב גירסת ר"ח ור"ף
צבא לחוב צדמיהן עסקינן
ובתני רי"א ט' ופי'
הרשב"א דר"ל שוקר דמי
החטין צמלוה וכה"ג דוקא
אסור צאין לו יין או כדרי'
אושעיא שנושה צתחילה
ודלא כרש"י דאסר יין
צנא"ה (ועמ"ש רצינו
ציז"ד ס' קע"ה ס"ק י'):
[ב] תוס' ד"ה הרי. תימה
כ"י. י"ב ע' לעיל מ"ו צ'
ד"ה יט ס' ט"ז א' ד"ה
האי ס' א"נ ס':

מסורת הש"ס

[א] [צ"ל והתנן.] (ב) לקמן
עב.: (א) [צ"ק ק"א:].

הגהות הב"ח

(א) גמ' כדיענו אין מחזירין ומאי ניהו רצית מוקדמת ורבית: (ב) שם תני דמי חטי שאני רוצה למוכרן:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אלא אמר רבא.
י"ב גירסת ר"ח ור"ף
צבא לחוב צדמיהן עסקינן
ובתני רי"א ט' ופי'
הרשב"א דר"ל שוקר דמי
החטין צמלוה וכה"ג דוקא
אסור צאין לו יין או כדרי'
אושעיא שנושה צתחילה
ודלא כרש"י דאסר יין
צנא"ה (ועמ"ש רצינו
ציז"ד ס' קע"ה ס"ק י'):
[ב] תוס' ד"ה הרי. תימה
כ"י. י"ב ע' לעיל מ"ו צ'
ד"ה יט ס' ט"ז א' ד"ה
האי ס' א"נ ס':

יח א ב מיי פ"ה מהל'
מלוה ולוה הל' טו
סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד
ס' קסג סעי' ג: